

Stvorené je nám zverené

Ako pripraviť detský enviro-biblický tábor

METODICKÝ SPRIEVODCA PRE PRÍPRAVU TÁBORA S ENVIRO ZAMERANÍM

Detský denný tábor *Stvorené je nám zverené* sa konal počas letných prázdnin v roku 2019 v CZ Staré Mesto Bratislava. Jeho cieľom bolo prostredníctvom biblických príbehov, interaktívnych hier, súťaží, aktivít a workshopov viesť deti k zodpovednému prístupu k životného prostrediu. Tábor pripravili a viedli farárka a presbyterka zboru. Programové zameranie tábora bolo vytvorené na základe aktuálnej spoločenskej situácie. Práve v tento rok celosvetovo sa viac apeluje na klimatické ohrozenia (Greta Thunberg). I na Slovensku sa odohralo niekoľko klimatických štrajkov, do ktorých boli zapojení rodičia s deťmi. Tejto problematike sa venuje pomerne málo pozornosti v edukácii v evanjelických cirkevných zboroch, resp. venuje sa im pozornosť bez úzkeho prepojenia kresťanského učenia na aktuálnu celospoločenskú potrebu a nové stratégie v environmentálnej edukácii. Obsah tábora tvorilo päť globálnych environmentálnych oblastí: **energia, odev, voda, pôda a jedlo**. Prierezovou témou bol odpad a enviro cirkulácia napr. odevov. Tieto oblasti boli prepojené na denné biblické zamyslenia: stvorenie sveta, rajská záhrada, potopa sveta, podobenstvo o štvorakej pôde, podobenstvo o kvase. Každý deň boli deťom už pri príchode ponúkané tvorivé dielne, hry, čítané príbehy napr. z publikácie slovenskej autorky D. Moderovskej *Pláneta Zem sa usmieva*, ktoré ich mali doviesť do témy dňa. V doobedňajších hodinách počas biblického zamyslenia deti spoznali biblický príbeh tvoriaci východisko pre tému dňa s environmentálnym obsahom. V poobedňajších hodinách pre lepšie pochopenie nosnej témy dňa deti navštívili rôzne inštitúcie a zariadenia, v ktorých pôsobili externí lektori/ spolupracovníci. Jednalo sa o vopred dohodnuté miesta výletov v blízkom okolí miesta konania DDT napr. botanickú záhradu, výtvarnú výstavu zameranú na prírodniny v Kunsthalle, prezentáciu vo Vodárenskom múzeu a vodné ihrisko. Počas tábora si účastníci vyskúšali i menej tradičné aktivity ako realizáciu táborového swapu, výrobu vlastnej pizze a chleba z kvásku. Počas tábora si deti v tvorivých workshopoch osvojili praktické zručnosti a skúsenosti napr. pri tvorbe vlastného ekosystému pre rastlinu v pohári, ozdobovaní kovovej slamky, výrobe eko kozmetiky – mydla, šampónu, pri výrobe nového táborového batohu z obnoseného šatstva, či peňaženky z tetrapaku. Prostredníctvom koncepcií uplatňovaných v globálnej edukácii (rozum-srdce-ruka) si mohli lepšie uvedomiť a prepojiť nové poznatky o environmentálnych ohrozeniach (na úrovni kognícii – rozum), biblickom učení (na úrovni emocionálnej a viery – srdce) a praktickom správaní sa (vôľová oblasť – ruka) vo svojom vlastnom živote. Pre ilustráciu uvádzame **rámcový plán tábora** s hlavnou envirotémou, biblickým zamyslením a doobedňajšími a poobedňajšími sprievodnými aktivitami:

- Pondelok: ENERGIA – Stvorenie sveta – eko systém – botanická záhrada – táborový batoh.
- Utorok: ODEV – Rajská záhrada - swap zóna – výstava v Kunsthalle – peňaženka z tetrapaku.
- Streda: VODA – Potopa sveta – vodná olympiáda – ex. vo vodárenskom múzeu – ekokozmetika
- Štvrtok: PÔDA – O štvorakej pôde – guľkiáda – miesi dielňa – pečenie pizze a kompostovanie.
- Piatok: JEDLO - Podobenstvo o kvase – pečenie chleba - triedenie odpadu – večné slamky.

Do aktivít vstupovali i **rodičia detí**, či už ochotným prinesením potrebných pomôcok ako napr. obnosené šatstvo, domáce ingrediencie na varenie a pečenie, či prípravou zdravej desiaty a olovrantu. Rodičia sa zúčastnili i záverečného rozlúčkového popoludnia, počas ktorého sa deti podelili o novonadobudnuté skúsenosti a zážitky v krátkom vystúpení, prezentácii výrobkov, fotografií a zaspievaním táborovej hymny, ktorú zložil jeden z otcov. Tábor bol neštandardný najmä málo preferovaným neformálnym edukačným kurikulumom, využitím globálnych edukačných konceptov (rozum-srdce-ruka), uplatňovaním aktivizujúcich metód (zážitkovosť), foriem (spolupráca s externými inštitúciami) a prostriedkov (recyklovanie odpadového materiálu, aktívna participácia rodičov pri realizácii tábora). ([Liberčanová, 2020, s. 120](#))

12.-16.
AUGUST
2019

40€

DETSKÝ
denný
TÁBOR

**STVORENÉ JE NÁM
ZVERENÉ**

na Konventnej 15 pre deti od 6 do 11 rokov
bližšie info u p.f. Sokola

EMC
ENVIRONMENTAL
MIND
CENTRUM LEAD

AKO PRIPRAVIŤ
DETSKÝ ENVIRO-BIBLICKÝ TÁBOR?

**STVORENÉ JE NÁM
ZVERENÉ...**

KRISTÍNA LIBERČANOVÁ

18. marec 2022 18:00-19:30
cez zoom

Online prihlasovanie cez QR kód.
V prípade otázok píšite na orac@esspo.sk.

V rámci webináru boli prezentovaná niektoré **know-how skúsenosti** z prípravy a realizácie DDT, ktoré nájdete detailnejšie uvedené na nasledujúcich stranách:

Detský tábor

24/7

pobytový

bez rodičov, v prírode,
deti sa zväčša poznajú

8/5

denný

denne späť domov, v
meste, nové deti

?

biblický

Nie je tábor ako tábor
Biblická téma...

Jednalo sa o detský **denný** tábor, ktorý má odlišnú organizáciu ako **pobytový** tábor. V oboch typoch je možné realizovať navrhované aktivity podľa rámcového programu tábora. Výhodou denného tábora je možnosť **zapojiť i rodičov a širšiu komunitu** členov CZ. V pobytovom tábore je k dispozícii **viac času** pre rôzne enviro-aktivity, k dispozícii je priestor pre intenzívnejšiu zážitkovú činnosť a rozvíjanie vzájomných vzťahov.

Pripraviť sa!

Biblický základ

- Výber biblickej témy
- Orientácia v Písme
- Pedagogické kompetencie
- Tímová spolupráca a dary

Enviro základ

- Enviro neredukovať na eko!
- Enviro poznatky (zdroje)
- Enviro skúsenosti (lektori)
- Enviro presvedčenie (nastavenie)

Na úplnom začiatku vo fáze **PRIPRAVIŤ SA!** je potrebné sa rozhodnúť, o akú enviro-biblickú tému sa bude jednať. Môže byť na prieniku enviromentalistiky a biblistiky orientovaná **monotematicky** (Potopa) alebo komplexnejšie **na viacero oblastí** (ako napr. v tábore Stvorené je nám zverené). Pri výbere témy je vhodné do brainstormingu zapojiť **celý realizačný tím**, využiť všetky *dary*, ktorými jej členovia disponujú alebo chcú rozvíjať. Pri tvorbe **programového rámca** je potrebné brať do úvahy **možnosti a potreby cieľovej skupiny** (vek, aktuálna situácia v spoločnosti, zbore). Okrem **dobrovoľníkov** (mládežníkov), prostredníctvom ktorých sa zabezpečuje generačná kontinuita pri realizácii táborov, sú kľúčovými osobami samotní **duchovní** (farári, farárky, kapláni, katechéti), ktorí garantujú biblické témy v tábore a tí členovia tímu, ktorí zároveň disponujú kľúčovými poznatkami a skúsenosťami z oblasti **environmentalistiky** (pozaní lektori, učitelia, enviro aktivisti,...). **Neodporúčame realizovať enviro-aktivity bez získania potrebných kompetencií, pretože v konečnom dôsledku môže akákoľvek snaha priniesť viac škody ako úžitku!** Vrelo preto odporúčame využiť **d'alšie formy vzdelávania** (samoštúdium dostupných zdrojov, webináre, kurzy, výcviky, pobytové sústreďenia).

Na štarte... (propagácia, komunikácia, administratíva)

Príhláška na letný denný tábor
Cirkusová zbraň ECAN
Bratislava Staré Mesto
Termín tábora: 12. - 16.8.2019

Meno a priezvisko dieťaťa:

Dátum narodenia:

Osobitá dieťaťa:

Zdravotná postreďka*:

Dieťa užívá lieky / má alergiu / stravovacie návyky:

Telefonické kontakty na rodičov: matka: _____ otec: _____

e-mailové kontakty na rodičov:

Súhlasím so zverejnením informácií a fotografií z DET v hernomarkete
reálne alebo skupine rodičov a stránke ECAN Staré Mesto

Príhláška na MHD: ** dieťa je _____ má je dieťaťa (na dopravnej karte na MHD)

Bližšie informácie o dieťati (špeciálne požiadavky na výživu):

Dátum:

Podpis rodičov:

* príkážka špeciálneho ZD

** na vypracovanie potrebné doplniť kartu dieťaťa v konkrétnych dňoch
Upozornenie: Tábor sa je vhodný pre deti vo veku 6-11 rokov, ktorí majú záujem o aktívne trávenie voľného času.

VYHLÁSENIE

Vyhlašujem, že dieťa _____ neprejavuje príznaky akútneho ochorenia a že regionálny úrad verejného zdravotníctva ani lekári všeobecnej zdravotnej starostlivosti pre deti a dospelých nemávajú dieťaťa nenaťahujú karanténne opatrenie (karanténa, vyšetrený zdravotný dozor alebo lekárske dohľad). Nie je mi známe, že by dieťa, jeho rodičia alebo iné osoby, ktoré s ním žijú spoločne v domácnosti, peľili v priebehu ostatného mesiaca do styku s osobami, ktoré ochoreli na prenosné ochorenie (napr. hnačka, angína, vírusový zápal pľúc, zápal mozgových blán, horúčkové ochorenie s vyrážkami).

Som si vedomý(a) právnych následkov v prípade nepravdivého vyhlásenia, najmä som si vedomý(a), že by som sa dopustil(a) prestupku podľa § 56 zákona z. z. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V _____ dňa _____

Meno, priezvisko, adresa, tel. č. a podpis zákonného zástupcu:

Deti denny tábor - 12.-16.8.2019, komentár, str. 12

Informácie

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Príhláška: každý dieťa má 8 00 € a 8 00 € príspevok podľa dieťaťa

Na plánovanie tábora je potrebné si vyhradiť dostatočnú časovú dotáciu (na podrobnú prípravu jednotlivých aktivít), rovnako tak na propagáciu (ponuky tábora) napr. formou plagátov, posterov (pre tvorbu ktorých je možné využiť viacero aplikácií napr. canva.com, pictmaker.com) a rozposlania informácií (prihlášok, mailov, postovania na sociálnych sieťach) najmä preto, aby sa na tábor mohli prihlásiť včas všetci, ktorí oň prejavia záujem (prispôbiť a začleniť si termín tábora do letného programu rodiny – dovolenka, prázdniny). Niektoré zbory dokonca ponúkajú každoročne termíny táborov v približne totožných dátumoch, lebo ich niektoré deti z CZ navštevujú opakovane.

K dôležitej administratíve pri organizovaní táborov patrí:

- Prihláška dieťaťa na letný tábor
- Vyhlásenie o bezinfekčnosti dieťaťa pred nástupom do tábora
- Informačné letáky, plagáty, zverejnenie udalosti na webe, sociálnej sieti CZ
- Bližšie informácie a pokyny k táboru (aktivity v tábore, potrebné veci do tábora – fľaša, šiltovka, pršíplášť, rúško), ktoré je vhodné poslať krátko pred realizáciou DLT (cca týždeň).

Pozor!

(Štandardná príprava tábora)

- Spoločné stretnutia tímu (vedúci a dobrovoľníci)
- Komunikačný kanál/forma
- Biblická téma (ne/tradičná)
- Rámcový program tábora
- Konkretizácia jednotlivých podtém
- Manažment tímu
- Rozdelenie úloh a zodpovednosti
- Spolupráca v tíme

Nezabudnúť!

- Rezervácia termínov v exteriéri
- Fundraising (sponzori, vlastné zdroje)
- Plánovanie času, úloh a miery rizika (byť pripravení na komplikácie)
- Hľadanie alternatív (mokrý/suchý variant)

	Príprava biblického textu (niekoľko dní a dní) 8.00 - 9.30	Biblický príbeh (GV) 9.30 - 10.30	Všetky programy (doplnky) 10.30 - 12.00	Prírodná úroveň (doplnky) 13.00 - 14.00	Všetky programy (doplnky) 14.00 - 16.30
12.8. pondelok	MOC NAD PŘÍRODOU (ENERGIA)	STVORENIE SVETA	MULTIKULTURNÉ (SILTOVKY, TRUČKO)	BOTANICKÁ ZÁHRADA	BELEČNÁ ENERGIA + EKO DENNÍK
13.8. utorok	ODVOD ODPADU	RAJSKÁ ZÁHRADA	SWAP ZÓNA TRIEDENIE ODPADU (HÁDZANIE)	KUNSTHALL (výstava diel + prírodná)	EKO OBEV A DOPLNKY TRP PESAŽENKA, CYCLO VAK
14.8. streda	VODA VZDUCH	NOBRO ARCHA POTOPA	VODNA OLYMPIADA BUDIPESKADA	VODARENSKÉ MUZEUM	MIEŠANIE PRÍRODNÝCH EKO SLASICKÝ VETERINÁRY
15.8. štvrtok	PŮDA JELEO	O ŠTVOLEKÉ PŮDE	GURMIADA	ZAHŮDŮVÉ GENKO KOMPOSTOVANIE (POZVANY EKOST)	MIEŠANIE PRÍRODNÝCH EKO SLASICKÝ VETERINÁRY
16.8. piatok	EKO OBEV A ODPADU RECYKLÁČIA	PODOBŮSTVO OKVASE VYKŮVANIE	TRIEDENIE ODPADU EKO DIELNE	EKO KVÉ SKUSKA ODDAVY	PRÍRODNÁ KADŮM (dopravné stretnutie v rodinách)

Vo fáze **POZOR** je potrebné vytvoriť **rámcový program tábora**. Dohodnúť si **termíny stretnutí** a **spôsob komunikácie tímu** (napr. i online), dotváranie enviro-témy tábora. Ak sa nejedná o monotematickú tému, treba **rozvinúť jednotlivé podtémy**. Napr. v našom „drafte“ rámcového plánu sme sledovali rôzne enviro oblasti a **biblických príbehov v smere od Starého zákona k Novému**. Určili sme si nosné aktivity v doobedňajších hodinách a poobedných, bez ambície kľúčovito sa pridržať stanovených časov. Taktiež sme hľadali tzv. „**mokrý**“ **alternatívy** (v prípade nepriaznivého počasia) a spôsob ako by bolo možné aktivity zamieňať a pritom nevynechať všetkým plánovaným oblastiam, ktorým sme sa chceli s deťmi venovať. V tejto fáze bolo potrebné i uvažovať **rezerváciou termínov** v externých zariadeniach, objednanie stravy v stravovacom zariadení (obedy) a **rozpočtom tábora (obedy, šiltovky, pomôcky)**, teda i hľadania ďalších spôsobov **spolufinancovania - fundraisingu** (potreby pre tvorivé dielne) a **sponzoringu** (desiata, olovrant, cestovné lístky) na realizáciu navrhovaných aktivít.

Tematický plán

Letný tábor 12. - 16. 8. 2019
„STVORENÉ JE NÁM ZVERENÉ“

	Hlavná enviro téma (organizované a voľné aktivity po príchode) 8.00 – 9.30	Bíblický príbeh (hlavná téma dňa, bíblické piesne, verš) 9.30 – 10.30	Enviro program doobeda pre celý kolektív 10.30 – 12.00	Poobedná siesta, presun na enviro poobedné aktivity 13.00 – 14.00	Organizovaný a voľný program pred odchodom (15.00 – 16.30)
12.8. Pondelok (Amerika)	MOC NAD PRÍRODOU (ENERGIA)	STVORENIE SVETA	MULTI-KULTI HRY farebnokola (ŠILTOVKA)	BOTANICKÁ ZÁHRADA	SLNEČNÁ ENERGIA + EKO DENNÍK
13.8. Utorok (Afrika)	ODEV ODPAD	RAJSKÁ ZÁHRADA	SWAP ZÓNA TRIEDENIE ODPADU planetazemsaizmieva	KUNSTHALLE (výstava diel z prírodnín)	EKO ODEV A DOPLNKY TRP PEŇAŽENKA, recyklo VAK
14.8. Streda (Antarktída)	VODA VZDUCH	NOEHO ARCHA POTOPA	VODNÁ OLYMPIÁDA HUBLIFUKIÁDA	VODÁRENSKÉ MÚZEUM	MIEŠANIE DRINKOV EKO SLAMKY VETERNÍKY
15.8. Štvrtok (Euroázia)	PŮDA JEDLO	O ŠTVORAKEJ PODE	GUEKIÁDA	ZÁKLADY KOMPOSTOVANIA A LOKÁLNE STRAVOVANIE	MIEŠI DIEŤNA plastelína a hĺna cesto na pečenie
16.8. Piatok (Austrália)	EKOLOGICKÁ STOPA RECYKLÁCIA	PODOBNENSTVO O KVASE Kvákovanie	TRIEDENIE ODPADU EKO DIELNE	EKO KVÍZ SKÚŠKA ODVAHY	PREHLIADKA SVETOM (záverečné stretnutie s rodičmi)

Postupne si tím podľa plánu rozdelil **úlohy a aktivity** na:

- Ranné (ADAPTAČNÉ) aktivity (prezentácia fotografií z predchádzajúceho dňa, voľné spoločenské hry s deťmi, ranný kruh, úvodné piesne a hry), tieto aktivity sú vhodné pre dobrovoľníkov /mládežníkov/, ktorí ešte nie sú plnoletí, ale sú veľmi dôležitou súčasťou tímu, pre zachovanie generačnej kontinuity letných táborov. Sú zároveň generačne najbližší táborujúcim deťom, teda sú s nimi tzv. „na vlne“ (vedia čo je pre deti práve „in“). Práve prostredníctvom pomocných animátorov je možné v tábore možno využiť [fenomén peer](#).
- BIBLICKÚ TÉMU, ktorú zväčša zastrešujú farári, katechéti, študenti teológie, ale i skúsení mládežníci.
- OUTDOOROVÉ enviro aktivity, prostredníctvom ktorých sa upevní biblická a [enviro vzdelávanie](#).
- Aktivity, ktoré sa odohrávajú MIMO PRIESTOROV tábora, pri ktorých je možné využiť spoluprácu s lektorom ([Kunsthalle](#), BVS).
- VOĽNÉ aktivity (bez organizovania zo strany dospelých – spoločenské hry, so zapojením – športové, organizovanie – craftovanie).

BIBLICKÉ ODKAZY VIAŽUCE SA K TÉME ENVIRO

List Kolosanom (1)

Kol 1,16 Veď v ňom bolo **stvorené** všetko na nebi i na zemi, viditeľné i neviditeľné, tróny i panstvá, kniežatstvá a mocnosti, všetko je **stvorené** skrze neho a pre neho.

Genesis – Prvá Mojžišova kniha (5)

Gn 1,21 Boh stvoril veľké morské **zvieratá** a všetky živé tvory, ktorými sa hmýria vody, a všetky druhy okridlených vtákov. Boh videl, že je to dobré.

Gn 2,20 Človek dal mená všetkému dobytku, všetkým nebeským vtákom a všetkým poľným **zvieratám**, ale rovnocennú pomoc nenašiel.

List Hebrejom (9)

Heb 1,10 A ešte: Ty, Pane, si na začiatku založil **zem** a nebesia sú dielom твоjih rúk.

Heb 6,7 Aj **zem**, keď vpija dážď, čo na ňu často padá, a rodí rastliny užitočné pre tých, čo ju obrábajú, má účasť na požehnaní Boha.

Genesis – Prvá Mojžišova kniha (4)

Gn 1,11 Boh povedal: „Nech zem vydá sviežu zeleň, semenné **rastliny** a ovocné stromy, ktoré rodia na zemi ovocie so semenom svojho druhu!“ Tak sa aj stalo.

Gn 1,12 Zem vydala sviežu zeleň, semenné **rastliny** svojho druhu a ovocné stromy so semenom svojho druhu. Boh videl, že je to dobré.

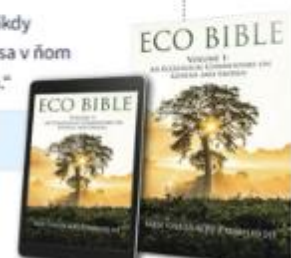
Gn 1,29 Potom Boh povedal: „Dať som vám všetky semenné **rastliny** na zemi a všetky stromy, prinášajúce ovocie, v ktorom je semeno, aby vám boli pokrmom.

Evanjelium podľa Jána (4)

Jn 4,14 Kto sa však napije z vody, ktorú mu dám ja, nikdy nevysmädne. Ale **voda**, ktorú mu dám, stane sa v ňom prameňom vody prúdiacej do večného života.“

List Galaťanom (1)

Ga 5,9 Trocha **kvasu** prekvasí celé cesto.

Pre ďalšie vzdelávanie detí v táboroch v oblasti biblických príbehov (náboženskej výchovy) a orientovanie sa v enviro témach odporúčame okrem duchovných zdrojov využívať napr. prehliadače prostredníctvom, ktorých môžeme v Biblii vyhľadať nosné témy (zvýraznené zelenou v texte):

- napr. cez aplikáciu Biblia.sk
- taktiež je dobré sledovať články, publikácie, ktoré sa venujú enviro problematike [v štúdiu Bible](#) (napr. Eco Bible apod.).

ZDROJE Z KTORÝCH MOŽNO ČERPAŤ K TÉME ENVIRO

- zivica.sk

<https://clovekvoohrozeni.sk>

- Lipka.cz
- Daphne.sk
- zelenevzdelavanie.sk/
- centrumzajezova.sk/

Čo sa týka zdrojov k ďalšiemu vzdelávaniu v oblasti envirovzdelávania, už je možné väčšinu nájsť v **elektronickej podobe na portáloch:**

- Zivica.sk (napr. [Ako sa učia enviromentálni experti](#), [Komu patrí Zem?](#), [Svet je len jeden](#), [Hurá von](#) a pod.)
- [Globálne vzdelávanie](#) – Človek v ohrození (napr. [Globálne vzdelávanie a práca s mládežou](#))
- [Daphne.sk](#) – ([Vedomí učitelia](#), [Učenie \(sa\) vonku nás baví](#), [Prírodné poklady Bratislavy pre mladých objaviteľov ...](#))
- [Lipka.cz](#) – ([PŘÍBĚHY Z PŘÍRODY \(metodika\)](#), [ZEMĚ VOLÁ MAYDAY](#), [PROBÁDEJ TO!](#))
- Iné príspevky, webináre, kurzy envirocentier ([IUVENTA](#) – napr. [Klíma ťa potrebuje](#), [Centrum Zaježová...](#))

Byť pripravení – polovica úspechu!

12.8. pondelok KIKAL L+ praktička	Hlavná enviro téma (organizované a voľné aktivity po príchode) 8.00 - 9.30	Biblický príbeh (hlavná téma dňa, biblické piesne, verš) 9.30 - 10.30	Enviro program doobeda pre celý kolektív 10.30 - 12.00	Poobedná siesta, prevzatie na enviro poobedné aktivity 13.00 - 14.00	Organizovaný a voľný program pred odchodom (14.00 - 16.30)
Hlavné činnosti	MOC NAD PRÍRODOU (ENERGIA)	STVORENIE SVETA	MULTI-KULTI HRY (ŠILTOVKA, TRČKO)	BOTANICKÁ ZAHRAĐA	ENERGIE + DENNÍK SPRÁVCU
Aktivity Pesničky: - Kartónko - Gumu drapák - Papierový sen	- Rozdelenie do skupín (koncentry) každý vedúci pri príchode vyrába s dieťaťom - Predstavenie - hry na zvonček (SARA) - Pravidlá sveta (KIKAL)	- Biblický text: - Zlatý veršik - Pieseň: - Je veľký máj Boh - Keby som bol mojitom - Kto stvoril jaspisové šperky	Príbeh z PZSU: Sanci - Príbeh pred odchodom von (= aktivity na nižšom stupni) Hry voska a omal - kultúrne	Pravidlá záhrady + stavanie 2 voskovej svetlá a solárna energia v záhrade	DI: fotenie pomocou slnka - Perla? výroba vráček - Kikal, kvíz na energie za body: praktička + voľné hry: - Trampolína: Sára - Futbal: K + D - Pieskovisko:
Lektori	Viaci (prípravíme na štart v auguste)	Kika	Kika L. praktička	Viaci + predávajúci lístkov v SVM	Viaci + kvíz na energie (?)
Zdroje	- Rozkladací zápas, - Mafovaný čas - Globus	- Slnko svieti pre všetkých	- Pesničky na hry? (farebná plachta, posládky, farby na tvár?)	- Letáky k veternej a solárnej energii	- Návod na fotenie
Pomôcky	- Zámegafa, - Mienky (tupec?) - Poháre - Farby: voskové, na sklo, marmeládové, fixy	- Zvedavček - Plagát s ľadmi sveta - Pravidlá	Emotivná škola rozbíjajú materiál s lepením Viaci omal, všetci rovní	- Lístky a karty na MHD - 2 stavebnice modelov voskovej	- Dronik spracová - Suprava na foto, - magnetové pláty, - palčičky, fólie, úhy, doč, guľôčky, hna

Pred samotnou realizáciou je potrebné tábor vnímať ako spoločný PROJEKT ktorý vyžaduje **premýšľaný manažment**, preto je dôležité, mať **HLAVNÉHO TÁBOROVÉHO „MANAŽÉRA“**, teda osobu, ktorá bude mať celkový prehľad o tom ako a kam tábor má smerovať, manažovať:

- ÚČEL (cieľ) tábora, okrem postarania sa o deti počas prázdnin (čo má byť výsledkom, k čomu má smerovať tábor?),
- AKTIVITY, ich sumár, ktoré sa majú realizovať (čo bude realizované / čo bude viditeľné, zažité počas tábora),
- KTO bude zabezpečovať všetky aktivity a konkrétne úlohy (personálny manažment – delegovanie úloh),
- ZDROJE, prostredníctvom ktorých sa budú môcť táborové aktivity realizovať (určiť kto má na starosti finančný rozpočet, fundraising ako zabezpečiť spolufinancovanie, kto a ako má získať sponzorstvo...).
- Všetky potrebné PROSTRIEDKY (pomôcky), ktoré bude potrebné mať pripravené k realizácii jednotlivých aktivít (kto ich pripraví, dá na miesto po skončení, kto čo pôjde kúpiť, s čím osloví rodičov, čo si majú priniesť deti na tábor).

V manažérskej hantírke sa nazýva takýto plán projektu **LOGICKÁ MATICA**, takýto rozpis v rôznych podobách, by mal byť k dispozícii všetkým členom realizačného tímu a rámcový plán, by mal byť k dispozícii k nahliadnutiu **počas celej realizácie projektu** (napr. nalepený ako plagát v miestnosti, kde sa uskutočňujú priebežné porady tímu napr. v kuchynke ;-)

ŠTART!

01

Deň - ENERGIA

	Hlavná enviro téma (organizované a voľné aktivity po príchode) 8.00 – 9.30	Biblický príbeh (hlavná téma dňa, biblické piesne, verš) 9.30 – 10.30	Enviro program doobeda pre celý kolektív 10.30 – 12.00	Poobedná siesta, presun na enviro poobedné aktivity 13.00 – 14.00	Organizovaný a voľný program pred odchodom (15.00 – 16.30)
12.8. Pondelok (Amerika)	MOC NAD PRIRODOU (ENERGIA)	STVORENIE SVETA	MULTI-KULTI HRY farebnaskola (ŠILTOVKA)	BOTANICKÁ ZAHRAĎA	SLNEČNÁ ENERGIA + EKO DENNÍK

Zdroj foto: <https://www.facebook.com/groups/409571689171498/search/?q=t%C3%A1bor%20stvorenie%C3%A9%20je%20n%C3%A1m%20zveren%C3%A9>

Vo fáze **ŠTART**, teda v prvý deň realizácie tábora je potrebné zabezpečiť:

- Potrebnú administratívu, **dokumenty** (prihláška na tábor, kópia zdravotných preukazov, vyhlásenie o bezinfekčnosti)
- **Komunikovať s rodičmi** pri prijímaní dieťaťa do tábora, uistiť sa, či majú potrebné informácie, zistiť špecifiká dieťaťa (vo výchove, ohľadne stravy, ...), požiadať o participáciu, prípadne prijať ponuku rodičov (strava, materiál, služba).
- **Dbáť na adaptáciu každého dieťaťa**, podporiť najmä menšie deti pri nástupe do tábora, zabezpečiť pútavú aktivitu na úvod (tvorba menovky, označenie vlastného pohárika, fľaše, šiltovky, trička, ponúknuť spoločnú hru).

• Spoločný znak DDT
- šiltovka

• Komunikácia s rodičmi,
adaptácia detí

• PRAVIDLÁ TÁBORA

Doobedie
- spoznávačky
- pravidlá
- Stvorenie sveta

Medzi prvé aktivity v tábore je vhodné zaradiť hry na vzájomné spoznávanie sa „[SPOZNÁVAČKY](#)“, prostredníctvom ktorých sa účastníci tábora o sebe viacej dozvedia, **spoznajú sa po mene/** prezývke, identifikujú sa so svojím tímom.

Zároveň je dôležité, aby sa určili PRAVIDLÁ tábora a vytvorilo sa tým bezpečné prostredie s jasnými inštrukciami. Pri ich tvorbe odporúčame použiť **základné princípy**: na ich tvorbe a schvaľovaní participujú všetci v tábore, sú stále „na očiach“ - k dispozícii a je možné ich priebežne flexibilne upravovať, dopĺňať ([bližšie](#) k tvorbe pravidiel). Po ich porušení nasledujú sankcie.

Ak sa jedná o [zážitkový typ tábora](#) „hra na niečo po celý čas“ je vhodné všetky aktivity realizovať **podľa zvoleného libreta** od samého začiatku už pri vstupe do tábora (napr. v tomto tábore boli deti súčasťou plagátového sveta, rozdelené podľa kontinentov, stanovovali pravidlá ako súčasť jednej spoločnej planéty z pozície hviezd, ktoré na svet žiaria so svojimi darmi apod.). Nasledovala desiatová prestávka, ktorú si priniesli deti v boxíkoch. **Biblická téma** o stvorení sveta viedla katechéta, prirodzene nadväzovala na všetky predchádzajúce aktivity. Tvorila ju úvodná modlitba, piesne (*Je veľký náš Boh, Keby som bol motýľom. Kto stvoril jagajúce hviezdy?*) prezentácia s dramatizáciou stvorenia sveta, triedenie symbolov podľa poradia stvorenia, zlatý veršik (Gen 1,31 a Kol 1,16), priradovacie úlohy si písali do svojho denníka objaviteľa, 1. verš s refrénom hymny tábora na melódiu [My sme tu všetci jedna rodina](#). Nasledovali hry na spoznávanie [vlastnej jedinečnosti každého stvoreného](#), s výrobou [masky](#) a spoločným fotením sa. Nasledoval obed, ktorý sa podával v blízkej reštaurácii.

1

REFRÉN

**VŠETKY DETI SÚ
BOŽIE BYTOSTI,
NARODILI SA Z JEHO MILOSTI.
JEDNO AKÝ KONTINENT
JE PRE NE DOMOVOM,
ČI ICH HREJE SLNKO,
ČI MRZNÚ ZIMOU.**

2

**1.
PÁN BOH STVORIL VŠETKO,
ČO SA NA NÁS USMIEVA,
SLNKO, HVIEZDY, ĽUDÍ, KVET,
VÁNOK, ČO OVIEVA.
MESIAC, ZVIERATÁ AJ STROMY,
ČO MU MÁVAJÚ,
NÁS VŠETKÝCH TU, ČO MU CHVÁLU
SPIEVAJÚ.**

**Poobedie
- exteriér
- téma
ENERGIA**

Poobedňajšie aktivity boli naplánované v exteriéri. Návšteva [botanickej záhrady](#) prepájala biblickú tému prvého a druhého dňa. Z programu sme vypustili kvíz na energiu, pretože bolo príliš horúce počasie, po ceste sme z MHD zamierili rovno do farskej záhrady. Tu sa deti zahrali voľné hry podľa vlastnej preferencie. Niektoré hrali futbal s vedúcimi a animátormi, iné boli na preliezkach, šmýkačke a trampolíne. Našli sa i deti, ktoré prejavili záujem o skladanie makety **vozidla na solárny pohon** za asistencie vedúcich. Počas dňa dostávali deti tematické nálepky na fľašu, ak dodržiavali **pitný režim** a pred odchodom domov im deti „z kontinentu Amerika“ fúkacou fixkou nastriekali obrys kontinentu na jednu časť šiltovky (**za zvládnutie prvého táborového dňa**). Rodičov sme pri odchode poprosili, aby deťom do ďalšieho dňa pribalili látku alebo odev, ktorú už viac nebudú nosiť (je im už malá, nepáči sa im).

Deň - ODEV

13.8. utorok	Hlavná enviro téma (organizované a voľné aktivity po príchode) 8.00 – 9.30	Biblický príbeh (hlavná téma dňa, biblické piesne, verš) 9.30 – 10.30	Enviro program doobeda pre celý kolektív 10.30 – 12.00	Poobedná siesta, presun na enviro poobedné aktivity 13.00 – 14.00	Organizovaný a voľný program pred odchodom (14.00 – 16.30)
Hlavné činnosti KIKAM	ODEV ODPAD	RAJSKÁ ZÁHRADA	SWAP ZÓNA TRIEDENIE ODPADU <u>planetazemsausmieva</u>	KUNSTHALLE (výstava diel z prírodnin)	EKO ODEV A DOPLNKY TRP PEŇAŽENKA, <u>recyklo VAK</u>
Aktivity Pesničky: - <u>Nepotrebná škatuľa</u> - <u>Krátka košielka</u>	- Denník správcu, kto nestihol + OA a VH z predchádzajúceho dňa - Vytváranie SWAP zóny Výroba vaku pre každého	- Biblický text: - Zlatý veršík: - Piesne: + Odev Adama a Evy	Príbeh z PZSU: <i>Hračky</i> <i>Čítanie príbehu</i> - Výroba nového oblečenia - Výroba hračiek	Prednáška workshop v KIBB	- Dokončovanie odevov, hračiek, vaku. - Výroba peňaženky z tetranaku

Počas tábora sme využívali enviro príbehy z knihy [Planéta Zem sa usmieva](#) autorky **DANY MODERDOVSKEJ**, z ktorej sme každý deň postupne deťom čítali jednotlivé príbehy a následne podľa niektorých návodov i tvorili rôzne eko výrobky.

- Ranný kruh (súťaž v obliekaní)

- V záhrade Eden – biblický príbeh

- Odev Adama a Evy

Doobedie
 – ranný kruh
 – biblický príbeh
 – recyklácia odevov
 (táborové batohy)

- desiata z vlastných zdrojov

- Táborová rucksaky z tričiek

Druhý deň tábora bol orientovaný na tému [ODEV](#). Už ráno deti hrali rôzne hry, v ktorých zohrávalo šatstvo dôležitú úlohu (napríklad ktorý kontinent bude v obliekaní a vyzliekaní trička najrýchlejší a pod.). Nasledovala biblická téma „Rajská záhrada“, ktorú viedla pani farárka, nasledovala desiata (priniesli napečené staré/mamy detí) a potom nasledovalo čítanie príbehu s názvom HRAČKY z knihy Planéta Zem sa usmieva na zameranú na elimináciu konzumného spôsobu života a zhromažďovania odpadu. Následne sme zorganizovali táborový [SWAP](#) (výmenu prineseného oblečenia). Z oblečenia, ktoré nenašlo žiadneho majiteľa, si deti mohli ušiť vlastný [táborový batoh](#). Už počas predchádzajúceho dňa, kedy sme si pred desiatovou prestávkou čítali príbeh Odpad, sme sa pod=la neho naučili triediť odpad do správnej farby koša (triedenie bolo potrebné dôsledne sledovať počas celej doby trvania tábora).

• KHB

• Pohybové hry počas prestojov

• Externí lektori -

• Táborová rucksaky z tričiek

Poobedie
 - KHB
 - voľné hry
 - dokončovanie
 (táborových batohov)

• voľné hry vo farskej záhrade

2
ADAM S EVOU V EDENE
SPOLU NAŽIVALI,
BOŽIU LÁSKU SI SPOLU
V RAJI UŽÍVALI,
POKUŠENIE NEPREMOHLI
OVLÁDOL ICH HRIECH
PLAČ TAK SPOZNALI TÍ,
ČO ZNALI LEN SMIECH.

REFRÉN

VŠETKY DETI SÚ BOŽIE
BYTOSTI,
NARODILI SA Z JEHO MILOSTI.
JEDNO AKÝ KONTINENT
JE PRE NE DOMOV,
ČI ICH HREJE SLNKO, ČI
MRZNÚ ZIMOU.

Po obede sme využili možnosť výstavy v Dome umenia [Kunsthalle](#) Bratislava spojenú s workshopmi, ktoré vedú **múzejné pedagogičky** špeciálne orientované na deti. Kým sme čakali na vstup do budovy vznikol **časový prestoj**, ktorý sme využili na **spoločnú táborovú fotografiu** a **pohybové hry**, trocha netradične v uliciach centra mesta. Po cca dvojhodinovom tvorení, sme sa vrátili späť do tábora, zostali sme vo farskej záhrade, niektoré deti dokončovali batohy, iné sa hrali na ihrisku. Pri rozhovoroch s rodičmi, ktorí prichádzali pre deti, sme im nezabudli zopakovať **pokyny na nasledujúci deň** – deťom treba pribaliť plavky a uteráky.

Deň - VODA

14.8. Streda Dominika + Peťa	Hlavná enviro téma (organizované a voľné aktivity po príchode) 8.00 - 9.30	Biblický príbeh (hlavná téma dňa, biblické piesne, verš) 9.30 - 10.30	Enviro program doobeda pre celý kolektív 10.30 - 12.00	Poobedná siesta, presun na enviro poobedné aktivity 13.00 - 14.00	Organizovaný a voľný program pred odchodom (14.00 - 16.30)
Hlavné činnosti	VODA VZDUCH	NOEHO ARCHIA POTOPA	VODNÁ OLYMPIÁDA BUBLIFUKIÁDA	VODÁRENSKÉ MÚZEUM	MIEŠANIE DRINKOV EKO SLAMKY VETERNÍKY
Aktivity Pesničky: - Vratná fľaša - <u>Peť-ka</u>	+ OA a VII z predchádzajúceho dňa - Pokusy s vodou a vzduchom - Tuhého šampónu na vlasy a sprchového gélu	- Biblický text: - Zlatý veršik: - Piesne: + <u>stavanie archy z toaletných roliek</u>	- 5 stanovísk: PIRAŇA (KIKAL) JAVÓR (SÁRA) PEVNOSŤ (BUKY) POTRUBIE (DOMINIKA) MOKRÁ HUBKA (NATÁLKA) DERAVÁ FĽAŠA (KIKAMO)	Prednáška lektora vo VM + voľné hry na ihrisku vo VM	Príbeh z PZSU: <i>Slamka</i> - Výroba <i>skoslamky</i> - Príprava bio nápojov -

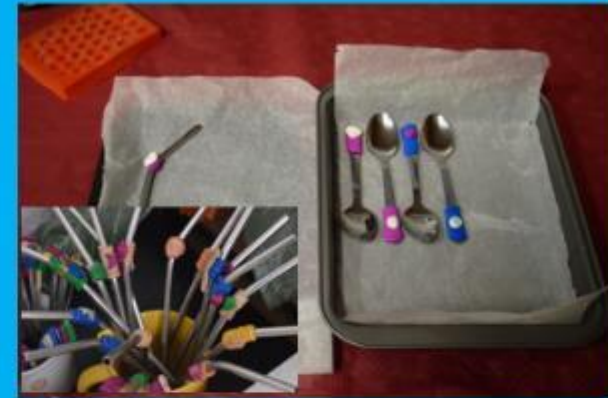

- Ranné tvorenie

- Sprchový gél a mydielko

- Eko slamky a lyžice
(zdobené polymérom)

Doobedie

- ranné tvorenie
- biblický príbeh

- Noe – biblický príbeh

- Potopa

Tretí deň bola hlavnou enviro témou VODA, čo už pri príchode do tábora mohli zistiť deti pri výrobe mydielok, eko sprchových gélov. Na túto tému nadväzoval biblický príbeh o Noachovi a potope, ktorú dramatizovala pani farárka. Mali sme v pláne vodnú olympiádu, ale pre nepriaznivé počasie si po desiatovej prestávke každé dieťa ako alternatívu ozdobilo vlastnú kovovú slamku a lyžičku polymérovou hmotou, ktorú za pomocou animátorov upiekli a nalakovali. Cieľom aktivít bolo naučiť deti používať trvalé výrobky, nie jednorazové, ktoré sa hromadia na planéte ako odpad.

3
**NOE STAVIA ARCHU,
ZVOLÁVA VŠETKY TVORY,
PO BŮRKACH STÚPA VODA,
ARCHA PLÁVA V MORI.
ZACHRÁNILI SA TÍ,
ČO VERIA V BOŽIU NÁDEJ,
SCHOVANÍ POD OCHRANOU
DŮHY KRÍDEL.**

REFRÉN

**VŠETKY DETI SÚ
BOŽIE BYTOSTI,
NARODILI SA Z JEHO MILOSTI.
JEDNO AKÝ KONTINENT
JE PRE NE DOMOVOM,
ČI ICH HREJE SLNKO, ČI
MRZNÚ ZIMOU.**

Bratislavská vodárenská spoločnosť

**Poobedie
- BVS
- hry vo vode
a s vodou**

• Presuny MHDčkou

• Cestovné lístky

• ihrisko pri BVS s nádržou

Ešte pred obedom sa deti naučili ďalší veršík táborovej hymny a znovu sme opúšťali areál tábora smer [Vodárenské múzeum](#) Bratislavskej vodárenskej spoločnosti. Deti sprevádzala múzeom odborníčka, s ktorou bola vopred **dohodnuté sprevádzanie** spojené s rôznymi zaujímavými aktivitami (3D videá, skladačka, rozprávanie sa o maketách a pod..

Najväčšiu radosť však mali deti z **čľapkania sa a hranie na ihrisku pri múzeu a zmrzlina** po absolvovanej ceste MHD. Deti pri presunoch mestom využívali cestovné karty (električky), niektoré cestovné lístky. Stávalo sa však, že rodičia ich zabudli pribaliť, či deti ich stihli stratiť, osvedčilo sa nám mať v zálohe **cestovnú kartu u jedného vedúceho**, z ktorej sa neočakávané cestovné výdavky mohli ihneď v MHD prostriedku uhradiť.

Tentoraz sme sa vrátili do areálu tábora na poslednú chvíľu a tak po nastriekaní ďalšieho kontinentu [na táborovú šiltovku](#) sme stihli len rodičov poprosiť, aby deťom pribalili nasledujúci deň **nejaké ovocie**.

Deň – PÔDA

Hlavné činnosti	PÔDA JEDLO	O ŠTVORAKEJ PODE	GULKIÁDA	ZÁBUDLIVÉ GINKO KOMPOSTOVANIE (POZVANÝ HOSTĽ)	MIESI DIEŇA plastelína a hlina cesto na pečenie domáca plastelína
Aktivity Pesničky: - Zodratá lopata - Stará konzerva	- Denník správcu, kto nestihol + OA a VII z predchádzajúceho dňa - Rozpoznávanie semienok a lieživých bylín	- Biblický text: - Zlatý veršik: - Piesne: + klíčkovanie	- PING-PONG (SÁRA) - Hlinky (KIKAL) - PETANQ (NATÁLKA) - FUTBÁLKA (BUKY) - FITLOPTY (PEŤA)	Príbeh z PZSU: <i>Dážďovky</i> - Výroba zdravého olovranu	- Príprava olovranu z lokálnych zdrojov, - Príprava cesta na pizzu s kváskom

Ranné poznávačky:

- Korenie

- Liečivé bylinky

- Ekosystém v pohári

- Klíčkovanie

- Desiata - ovocníčkovia

Doobedie
- ranné poznávačky
- „ovocníčkovia“
- biblický príbeh

- O štvorakej pôde – biblický príbeh

Predposledný deň tábora sa niesol v téme PÔDA. Už od rána deti rotovali medzi animátormi, ktorý mali pre nich pripravené **rôzne stanovištia** s výzvami. V jednom mali vedieť určiť o aké semienka a korenia sa jedná. V ďalšej sa učili ako funguje ekosystém v pohári a rozoznávajú liečivé bylinky a v jednej sa dokonca naučili ako správne klíčkovat. Potom si deti vlastnoručne pripravili „desiatových ovocníčkov“ z prineseného ovocia, ktoré si navzájom vymieňali. Tváričky z ovocia im chutili viac ako obvykle a jedli ich aj deti, ktoré odmietali jesť ovocie od začiatku tábora. Nasledoval biblický príbeh **O štvorakej pôde**, ktorý pripravil študent teológie.

4
BOŽIE SLOVO PADÁ DO NÁS
AKO DO PŮDY,
NA KRAJ CESTY, ČI DO TÁNIA,
NIE SÚ DŮVODY.
DO ÚRODNEJ ZRNKO SPADLO
NESIE ÚRODU,
BLAHOŠLAVENÉMU NESIE
SLOBODU.

REFRÉN

VŠETKY DETI SÚ BOŽIE
BYTOSTI,
NARODILI SA Z JEHO MILOSTI.
JEDNO AKÝ KONTINENT
JE PRE NE DOMOVOM,
ČI ICH HREJE SLNKO,
ČI MRZNÚ ZIMOU.

Poobedie - guľkiáda - craftovanie / recyklovanie

- Výroba peňaženiek z tetrapakov

- Guľkiáda – hlinené guľky, petanque, ...

- Pitný režim - nálepky

- Na konci dňa
- Komunikácia s rodičmi

Po obede si deti vypočuli príbeh o **Dážďovkách**, v ktorom sa dozvedeli niečo o **kompostovaní**, pre dážď sme nemohli ísť von a tak si tvorili [peňaženku z tetrapaku](#), ktorú sme nestihli vyrobiť v pondelok. Pri jej výrobe sme recyklovali obnosené oblečenie, látky a tetrapakové obaly z mlieka a džúsov. Hneď ako sa vyčiasilo sme sa presunuli do areálu farskej záhrady, kde sa uskutočnila **GULKIÁDA**. Išlo o štafetové hry medzi družstvami (kontinentmi) s rôznymi druhmi guľ (lopty, balóny, petanqueové gule, pingpongové loptičky a hlinené guľičky).

Deti pri niektorých hrách zotrvali i po skončení súťaže, a keď na konci táborového dňa odchádzali s rodičmi domov, získali opäť nálepku na fľašu a ďalší kontinent nastriekaný na čiapku. Rodičov sme poprosili, aby na záver tábora **priniesli len suroviny**, nie napečené dobroty (každá rodina dostala návrhy surovín, ktoré by mohli priniesť na obložené chlebička a na pizzu – múka, olej, kukurica, kečup, syr...).

Deň – jedlo

16.8. Piatok NATÁLKA	Hlavná enviro téma (organizované a voľné aktivity po príchode) 8.00 – 9.30	Biblický príbeh (hlavná téma dňa, biblické piesne, verš) 9.30 – 10.30	Enviro program dobeda pre celý kolektív 10.30 – 12.00	Poobedná siesta, presun na enviro poobedné aktivity 13.00 – 14.00	Organizovaný a voľný program pred odchodom (14.00 – 16.00)
Hlavné činnosti	EKOLOGICKÁ STOPA RECYKLÁCIA	PODOBENSTVO O KVASE Kváskovanie	TRIEDENIE ODPADU EKO DIELNE	NÁCVIK PROGRAMU PRE RODIČOV	PREHLIADKA NAŠIM SVETOM (záverečné stretnutie s rodičmi)
Aktivity Pesničky: - Vyžuvaná žuvačka - Lietajúca igelitka	- Hry na zosumarizovanie - Počítanie vlastnej ekologickej stopy - Tvorba táborových novín + Výber z denníka správcu na program!	- Biblický text: - Zlatý veršik: - Piesne + pečenie pizze na desiatu	Príbeh z PZSU: <i>Nákup</i> - Výroba tašiek na nákup ovocia zeleniny - Nácvik programu pre rodičov, táborové noviny	- Výber obľúbenej pesničky a hry - Každé dieťa priblíži jednu aktivitu, skúsenosť, zážitok z tábora - Lúčenie sa detí	- Prezentácia detí - občerstvenie - Spoločná prechádzka priestorov s výrobkami detí upratovanie priestorov tábora

- Ranné voľné hry, piesne,
- Upcyklácia – taška z trička, látkové hračky
- Desiata – pizza podľa vlastnej predstavy

Doobedie

- ranné piesne
- upcyklovanie
- pizza, kvások
- biblický príbeh

- O kvase – biblický príbeh
- Kváskovanie chleba

Posledný deň tábora bol na tému [JEDLO](#), od rána sa niesol v duchu voľných hier. Deti sa už dobre poznali a vedeli, ktoré činnosti ich spoločne bavia. Každý deň sa v rannom kruhu **premietali fotografie vo forme videa z predchádzajúceho dňa**, ktorú pripravila jedna animátorka. Deti sa na prezentáciu veľmi tešili, taktiež si obľúbili rôzne hry a „ukazovačky“ (piesne s ukazovaním textu), ktorých sa na začiatku dňa dožadovali. Čítali sme si príbeh o **Nákup**e a vyrobili nákupné tašky, podľa návodu v knižke Planéta Zem sa usmieva a aj [vrecká na ovocie zo starých záclon](#). Zároveň sme s deťmi zvyšky látok a z ponožiek, rukavíc, ktoré nemali pár **upcyklovali na textilné hračky** plnené dutým vláknom. Nasledovala príprava píz z cesta, ktoré sme pripravili s deťmi hneď ráno [z kvásku](#). Každé dieťa si „vytiahlo“ **vlastnú pizzu** (heslo kvások), na ktorú si rozložili obľúbené suroviny, každé dieťa prinieslo z domu nejaké a podelilo sa s ostatnými. Táto desiata bola pre deti netradičná, ale veľmi im chutila, keďže si ju vytvorili sami a podľa vlastných preferencií. Po desiatovej prestávke nasledoval **biblický príbeh o kvase a Božom kráľovstve**, ktorú viedla katechétka. Priamo počas príbehu videli deti ako vyzerá horčičné semienko, kvas a [miesenie cesta na chlieb](#).

1.
PÁN BOH STVORIL VŠETKO,
ČO SA NA NÁS USMIEVA,
SLNKO, HVIEZDY, ĽUDÍ, KVET,
VÁNOK, ČO OVIEVA.
MESIAC, ZVIERATÁ AJ
STROMY, ČO MU MÁVAJÚ,
NÁS VŠETKÝCH TU, ČO MU

REFRÉN
VŠETKY DETI SÚ
BOŽIE BYTOSTI,
NARODILI SA Z JEHO MILOSTI.
JEDNO AKÝ KONTINENT
JE PRE NE DOMOV,
ČI ICH HREJE SLNKO,
ČI MRZNÚ ZIMOU.

2
ADAM S EVOU V EDENE
SPOLU NAŽIVALI.
BOŽIU LÁSKU SI SPOLU
V RAJI UŽIVALI.
POKUŠENIE NEPREMOHLI
OVLÁDOL ICH HRIECH
PLAČ TAK SPOZNALI TÍ,
ČO ZNALI LEN SMIECH.

3
NOE STAVIA ARCHU,
ZVOLÁVA VŠETKY TVORY,
PO BÚRKACH STÚPA VODA,
ARCHA PLÁVA V MORI.
ZACHRÁNILI SA TÍ,
ČO VERIA V BOŽIU NÁDEJ.
SCHOVANÍ POD OCHRANOU
DŮNY KRIDEL.

4
BOŽIE SLOVO PADÁ DO NÁS
AKO DO PŮDY,
NA KRAJ CESTY, ČI DO TRNIA,
NIE SÚ DŮVODY,
DO ÚRODNEJ ZRNKO SPADLO
NESIE ÚRODU,
BLAHOŠLAVENÉMU NESIE
SLOBODU.

5. DEŇ
ĎAKUJEME ZA CHLIEB,
ČO NÁM KAŽDÝ DÁVAŠ,
VĎAKA I ZA KVAS VIERY,
ŽE SA O NÁS STARÁŠ.
KAŽDÁ MALÉ ODROBINKA
MÁ SVOJU CENU
AJ NAJMEŠI Z NÁS
DOSTANE ODMENU.

- Hymna tábora
- s krátkym programom
- pre rodičov

Poobedie:
– príprava programu pre rodičov, lúčenie sa

Poobede, keď cesto nakvasilo sme s deťmi **upiekli chlieb** a pripravili chlebičky pre **záverečný program učení rodičom**. Každý kontinent (farebný tím) si pripravil krátky vstup, v ktorom deti predstavili rodičom program dňa, kedy mal na starosti upratovanie, odmeňovanie nálepkami, striekanie kontinentov na šiltovku apod.. Keď deti nacvičili krátky program, nasledovalo **upratovanie tábora**, napriek tomu sa po skončení tábora našli ešte predmety v kategórii **straty a nálezy**. Pre rodičov animátori pripravili fotodokumentáciu na USB. Rodičia v **úvodných pokynoch našli informáciu**, že sú pozvaní záverečnú rozlúčku tábora, kde zaznela i **táborová hymna**, ktorú zložil jeden otec detí v tábore.

Po tábore

Upratať – zhodnotiť = evalvovať

- Straty a nálezy
- Tímové dozvuky
- Korigovať, zachovať...

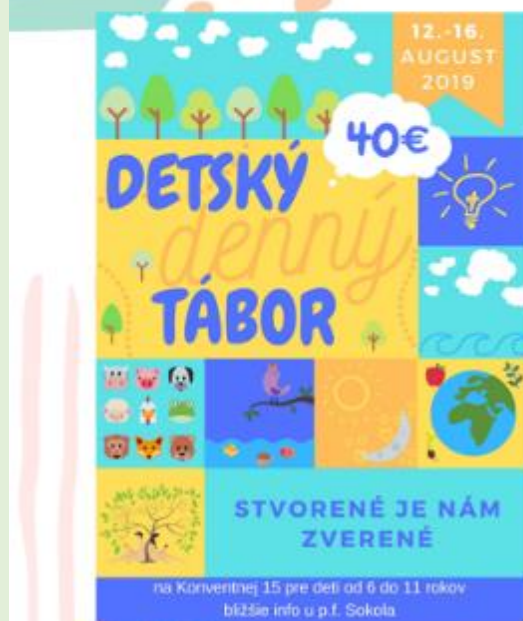
Trvalo udržať a diseminovať

- Pokračovať, nadviazať
- Zopakovať
- Ponúknuť ďalej

Po ukončení tábora vedúci a animátori **zhodnotili celkový priebeh tábora** v neformálnom rozhovore. Po skončení spoločnej tímovej činnosti sa odporúča **zaznamenať postrehy a návrhy členov tímu** tesne po jej realizácii, kedy sú spomienky a emócie ešte v živej pamäti. **Reflexie jednotlivých členov** realizačného tímu, treba doplniť **o spätnú väzbu detí a rodičov**, resp. ostatných členov zboru, verejnosti. Získané informácie slúžia **na korekciu** zrealizovaného alebo **na zachovanie** úspešných aktivít. Vhodné je v nich i naďalej **pokračovať**, ponúkať ich ďalej, či zopakovať.

Medializovať

O pripravovanom enviro tábore sa členovia dozvedia prostredníctvom plagátov, či zdieľanej udalosti na portály CZ, na vhodné je, aby sa dozvedeli, čo všetko sa počas neho dialo, napr. prostredníctvom priebežného zverejňovania správ [na sociálnej sieti CZ](#), napr. na čo boli využité príspevky členov zboru, **čo všetko sa deti naučili a čo sa udialo na tábore**. Tieto informácie majú formatívny vplyv aj na ostatných členov zboru. Ak sa jedná o málo známú formu, alternatívnu, je vhodné o nej **informovať aj širšiu odbornú a laickú verejnosť** napr. v zborovom časopise, regionálnych novinách, lokálnej TV. Aj realizácia tábora *Stvorené je nám zverené*, mala byť prezentovaná na konferencii, no pre pandémiu bola nakoniec „len“ publikovaná v konferenčnom zborníku [Alternatívna religiozita a vzdelávanie](#) (Dojčár, 2020).

Envirovýchova CZ

V súčasnosti je možné študovať odbor [Enviromentalistika](#) (z angl. environment = prostredie, životné prostredie), je to komplexná veda o životnom prostredí, ktorá sa zaoberá problematikou životného prostredia (hlavne jeho ochranou a tvorbou). Opiera sa o poznatky vedného odboru ekológia. [Absolventi](#) pôsobia na Slovensku v rôznych oblastiach. Jednou z príležitostí je zapájať nie len enviromentalistov, ale i tých, ktorí k tejto oblasti inklinujú (majú dary) i do činnosti cirkevných zborov **v bežnom živote alebo i profesionálne**. Niektorí z nich sa môžu podieľať na **výchove** generácií, a to napr. ako [vedúci detských táborov](#). Pre chápanie významu enviro výchovy z aspektu samotného Stvoriteľa sa ponúka v zboroch priestor *na detských besiedkach, detských službách Božích, tvorivých dielničkách, táboroch, „prespávačkách“, stretnutiach dorastu a mládeže, pri organizovaní festivalov...* .

Od Slova k činom

Cez deti k rodičom

Po skončení tábora je vhodné nadviazať na atmosféru a enviro nastavenie členov zboru napr. na detských službách, besiedkach, biblických hodinách a v každodenných činoch (triedenie odpadu, realizácia výmenných bazárov, zbierok) ako i na samotných farách, tak i v domácnostiach veriacich. Počas realizácie enviro aktivít možno sledovať prirodzenú tendenciu osvojovať si enviro princípy **v smere od detí k dospelým** (*keď deti upozorňujú rodičov na nesprávne triedenie odpadu, opakované používanie látkových tašiek, slamiek, nové recepty, na vplyv plytvania s vodou, možnosti kompostovania a pod.*) a menia **enviro nastavenie rodiny** 😊 K tomu môžu napomôcť i samotné **aktivity zboru**, ktoré upevňujú rozhodnutie veriacich nevracať sa k ne-ekologickému správaniu z predchádzajúceho obdobia. Napr. v našom CZ sme po tábore začiatkom septembra realizovali po detských službách tvorivé dielničky, počas ktorých si deti mali možnosť **vyrobiť voskové obaly na desiatu do školy**, ktoré možno opakovane používať. Zmena stereotypov, či postojov **vyžaduje čas a permanentný vplyv**, teda kongruentný postoj zboru k enviro problematike („čo sa kaže, to sa deje“).

Použité zdroje

- [Biblia.sk](#)
- [Eco Bible](#)
- [Zivica.sk](#)
- [Globálne vzdelávanie](#)
- [Daphne.sk](#)
- [Lipka.cz](#)
- [Iuventa.sk](#)
- [Planetazemsausmieva.sk](#)
- [Alternatívna religiozita a vzdelávanie](#)
- [+ hypertexty v sprievodcovi](#)

Hlavné citačné odkazy:

Biblia.sk [online aplikácia]. Dostupné na: <https://biblia.sk/citanie/sep/mt/1>

Daphne. Inštitút aplikovanej ekológie. Dostupné na: <https://daphne.sk/>.

Globálne vzdelávanie. Dostupné na: <https://globalnevzdelavanie.sk/>.

Iuventa. Slovenský inštitút mládeže. Dostupné na: <https://www.iuventa.sk/>.

LIBERČANOVÁ, K. (2022). *Netradične v tradičnej ECAV na Slovensku*. In: Dojčár, M. (2020). *Alternatívna religiozita a vzdelávanie*. Trnavská univerzita, Pedagogická fakulta. [online]. [DOI 10.31262/978-80-568-0276-2/2020]. Dostupné na: <https://pdf.truni.sk/zborniky/alternativna-religiozita-2020/>.

Lipka. Školské zařízení pro enviromentální vzdělávání. Dostupné na: <https://www.lipka.cz/>.

NERIL, Y. – DEE, L. (2020). *Eco Bible*. Center for Substianable Development. 243 p. Dostupný náhľad: <https://a.co/1gwgZk5>.

Živica. Inšpirujeme k zmene. Dostupné na: <https://zivica.sk/>.

Ďakujem

Ďalšie otázky?

enabozko@gmail.com

<https://nabozkoonline.weblahko.sk/>

enabozko@gmail.com

kristina.libercanova@gmail.com

<https://nabozkoonline.weblahko.sk/>

© Kristína Liberčanová 2022

Metodická príručka je vytvorená ako súčasť projektu KEGA MŠVVaŠ SR č. 017TTU-4/2020 Implementácia sociálnoprávnych a socioterapeutických postupov do obsahu vysokoškolského vzdelávania v študijnom programe sociálna pedagogika a výchovateľstvo

ISBN 978-80-568-0496-4